

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputationes|| ROBERTI BELLAR-||MINI E SOCIETATE
IESV,|| DE CONTROVERSIIS CHRISTIANAE|| FIDEI,
ADVERSVS HVIVS TEM-||poris Hæreticos,||**

Tribus Tomis comprehensæ.||

DE VERBO DEI|| scripto & non scripto,|| QVATVOR LIBRIS|| EXPLICATA.||

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Ingolstadii, 1599

VD16 B 1607

XI. Soluuntur obiectiones hæreticorum contra vulgatam Latinam
editionem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53828](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53828)

nus Lutherus Biblia pessima fide conuertit, vt patet ex Ioa
Cochlæo in vita & actis Lutheri anni M. D. XXII. vbi leg
mus, in noua translatione Testamenti noui per Lutheru
facta, fuisse notata ad mille loca immutata, id est, addita,
detracta, vel deprauata: idcirco putant etiam Catholicos ho
facere, sed oertè falluntur. Fides enim Catholica nõ eget pra
sidiis mendaciorum, vt illorum figmenta.

CAPVT XI.

Soluuntur obiectiones hæreticorum contra

vulgatam Latinam editionem. curq. aucto
nobis suenda et defendenda est, inq. De

ARGUMENTA hæreticorum contra vulgatam
ditionem, ad tria reuocari possunt. PRIMVM
quia B. Hieronymus multa aliter vertit, quæ
nos habeamus, & multa reprehendit in nostra
ditione vulgata: sed iam est responsum supra capite VII.

SECVDVM argumētum. Magis credendum est esse ve
bum Dei, quod habetur in fontibus Hebraicorum & Græco
rum codicum, quàm quod habetur in riuulis versionū: nam
Hebræi & Græci codices, Prophetarum & Apostolorū sunt
qui errare non poterāt: Latini autem sunt variorum interpre
tum, qui errare poterāt. Nam aliud esse interpretē, aliud Pro
phetam, docet Hieronymus præfatione in Pentateuchum.
Et idem Hieronymus passim reprehendit veterem interpre
tem in suis commentariis, & lib. I. contra Iouinianum. B. Au
gustinus autem non solum in genere dicit, interpretes pot
errare, lib. 2. de doct. Christ. cap. 12. & epist. 19. & 59. sed etiam
epist. 8. ad Hieronymum asserit, Hieronymum in sua inter
pretatione errare potuisse.

Accedit, quod Patres passim docent ad fontes Hebræos
& Græcos esse recurrentum. Hieronymus in libro contra
Heluidium, & in epistola ad Marcellam, quæ incipit, *Pri
priorem epistolam*, docet Latinam editionem Euangelio
rum, ad Græcos fontes reuocandam: & idem dicit de Latina
editione Testamenti veteris emendanda ex Hebræo, in come
ment. cap. 8. Zachariæ. Idem habet Augustinus lib. 2. doct.
Christ. cap. 11. 12. & 15. & epist. 19. & alibi. Et quod mirabilis
est,

est, in ipso iure Pontificio dist. 9. can. Vt veterum, ita dicitur: *Vt veterum librorum fides de Hebrais & voluminibus examinanda est, ita novorum & veritas Græci sermonis normam desiderat.*

RESPONDEO, negari non posse, quin sint fontes Scripturarum antepoenendi riuulis versionum, quando constat, fontes non esse turbatos: nunc autem fontes multis in locis turbidos fluere, iam antè ostendimus: & certè vix dubitari potest, quin sicut Latina Ecclesia constantior fuit in fide retinenda, quàm Græca; ita etiam vigilantior fuerit in suis codicibus à corruptione defendendis. Quod enim olim Hieronymus scripsit ad Damasum in epist. de nomine hypostasis, nunc maximè habet locum, videlicet profligato à Græcis patrimonio, apud Latinos tantùm incorruptam Patrum hæreditatem seruari.

Ad illud autem quod obiiciebatur, interpretes interdum labi potuisse: non desunt, qui respondeant, veterem interpretem noui Testamenti, & etiam B. Hieronymum interpretem Testamenti veteris, peculiari spiritus sancti lumine illustratos, errare non potuisse: sed non est opus eò confugere. Admittimus enim, interpretem non esse Prophetam, & errare potuisse: tamen dicimus, eum non errasse in illa versione, quam Ecclesia approbavit.

Nam vulgata editio non est vnius auctoris, sed quædam habet ex Hieronymo, quædam ex Luciano, quædam ex Theodotione, quædam ex alio quodam interprete innominato: stultum autem videtur dicere, Theodotionem hæreticum non potuisse errare, & etiam Hieronymum nusquam errasse, cum ipse in cap. 19. Isaiæ dicat, se errasse, & Ecclesia correctionem eius receperit. Non igitur auctores illos canonizauit Ecclesia, sed tantùm hanc versionem approbavit: nec ita tamen approbavit, vt asseuerit nullos in ea librariorum errores reperiri, sed certos nos reddere voluit, in iis præsertim, quæ ad fidem & mores pertinent, nulla esse in hac versione interpretum errata.

Ad aliud de emendatione Latinorum codicum ad Hebræos & Græcos, respondeo, quatuor temporibus licere nobis recurrere ad fontes Hebræos & Græcos, vt illi Patres monent.

PRIMO, quando in nostris codicibus videtur esse error librariorum, sic videmus nunc in Missalibus nouis emēdatum illud Eccles. 45. *Dedit illi coram praecepta*, cū antea praelegeretur; *Cor ad praecepta*. Nā in Græco est $\kappa\omicron\tau\alpha \omega\epsilon\gamma\omega\tau\alpha$ vbi nulla est ratio dubitandi. facile autem fuit, ex *coram*, facere, *cor ad*. Sic Eccles. 24. illud: *Ego quasi fluuius Dorix*, deberet corrigi; *Ego quasi fluuij Dorix*, vt est in Græco. Nā Dorix fluuius nusquam est. Quamquam enim Rabanus in commentario huius loci dicat, ex sententia quorundam, fluuium Armeniae esse, qui Dorix appelletur: tamen id nullo modo probat. $\Delta\iota\omega\epsilon\upsilon\zeta$ autem est fossa à flumine deducta irrigandam terram.

Sic Sapient. 12. *Ipsū qui non debet puniri condemnas, externum extimas à tua virtute*; non malè correctum videmus in Bibliis Louaniensibus hoc modo: *Ipsū qui non debet puniri condemnasse externū putas à tua virtute*, vt ceterè ex Græco colligitur: & manifestè librariorum est error. ceter S. Greg. lib. 3. moral. cap. 11. priorem sententiam piè exposuerit.

Sic illud Psalmi 41. *Ad Deum fontem viuū*, tutò mutari posset, *in fortem viuū*. Nam in Hebræo est apertè $\text{לֵאלֹהִים לְאֵלִים}$ ad Deum, ad fortem viuū, & in Græco est $\omega\epsilon\gamma\omega\tau\alpha \tau\omicron\upsilon\varsigma \Theta\epsilon\omicron\upsilon\varsigma \iota\gamma\upsilon\epsilon\gamma\omega\upsilon\varsigma$, vbi nulla est occasio erroris. In nostris facile potuit mutari fortem in fontem, præsertim cū precēdat; *Situit anima mea*. Sic etiam in Missali emēdatum videmus illud Ioannis 19. *Acceptit eam in sua*, quod antea erat *in suam*, cū Græcus codex apertè habeat $\epsilon\iota\varsigma \tau\alpha \iota\delta\iota\alpha$.

SECUNDO, quando Latini codices variant, vt non possunt certò statui, quæ sit vera vulgata lectio, possumus ad fontes recurrere, & inde iuuari ad veram lectionem inueniendam. Sic Iosue 5. quidam Latini codices habent: *Quibus iurauerunt, vt ostenderet eis terram fluentem lacte & melle*; quidam habent, *vt non ostenderet*, &c. Vera lectio videtur esse posterior. Nam in Hebræo constanter additur, Non. Sicut è contrarium Iosue 11. quidam codices habent: *Non fuit ciuitas, quæ non se traderet*; quidam habent; *Non fuit ciuitas, quæ se traderet*: hoc est verius, quia conforme est Hebræo, & verba sequentia id re-

id requirunt. Sic Lucæ primo, quidam codices habent: *Redemptionem plebis suæ*: quidam, *plebi suæ*. & hæc videtur veterior, cum in Græco sit τῷ λαῷ αὐτῆς.

TERTIO, quando verba aut sententia in Latino est anceps, possumus recurrere ad fontes, si fortè ibi non sit ambiguitas. Sic quod legimus Genes. 3. *Maledicta terra in opere tuo*, potest intelligi de opere futuro, id est, dum coles eam: & de præterito, id est, de peccato Adæ, propter quod terra maledicta est. At in Hebræo non est ambiguum, siquidè בְּעֵבֶר רַרְךָ non potest significare nisi propter te, id est, propter peccatum tuum. Vnde etiam monet B. Hieronymus in quæstionibus Hebraicis, rectè vertisse eos, qui dixerunt: *Maledicta terra in transgressionem tuam*. Quamquam non inficior potuisse fieri, ut in Hebræo esset בְּעֵבֶר רַרְךָ & librariorum vitio mutatum sit Dalet in Resch.

Sic etiam quod legimus Lucæ secundo: *Interra pax hominibus bonæ voluntatis*. illud, *bonæ voluntatis*, ambiguum est, potest enim referri ad homines, & ad pacem; sed ex Græco colligitur, melius coniungi cum pace, ut hic sit sensus, in terra pax hominibus, Pax, inquam, bonæ voluntatis Dei erga homines. Nam εὐδοκία, ut plurimum, non est bona voluntas hominis, sed bona voluntas Dei erga homines. Sic Psalm. 2. *Ne quando irascatur Dominus*. Et; *Cum exarserit in breui ira eius*. Et; *Beati, qui confidunt in eo*: apud Latinos dubium est, an hæc dicantur de Patre, an de Filio: nam de utroque sit mētio in Psalmo isto: sed ex Hebræo manifestè colligitur, hæc dici de Filio. Denique Psalm. 138. *Non est occultatum os meum a te*, in Latino dubium est, an sit os oris, an os ossis. Sed in Hebræo est clarum, est enim אִפְּךָ non אִי

QUARTO & ultimo, licet recurrere ad fontes, ad energiam & proprietatem vocabulorum intelligendam. Sic illud Exod. 1. *AEdificauit illis domos*; intelligimus ex Hebraica phrasi significare fœcunditatem, & filiorum copiam. Ut etiam illud Psalmi 112. *Qui habitare facit sterilem in domo*. Illud quoque Psalm. 138. *Imperfectum meum viderunt oculi tui*. Hebræa vox apertè declarat propriè embrionem significare. Et illud ibidem: *Mirabilis facta est scientia tua ex me*, ex Hebræo textu facilè declaratur, significat enim mirabilio-

rem esse scientiam Dei, quàm vt possit homo capere. Qualem etiam Hebraismum agnoscent, qui huius linguæ periti sunt, in illis Pauli verbis Ephes. 3. *Scire etiam supereminens scientia caritatem Christi.* Non enim sensus est, caritatem Christi donum esse scientia eminentius, vt verba sonarentur, sed caritatem Christi maiorem esse, quàm vt scientia comprehendi possit.

Argumentum TERTIVM sumunt ex variis locis, in quibus videtur omnino vulgata editio errorem continere. Quamquam absque vilo ordine ista loca ipsi proponunt; nos tamen ordine referemus; primùm loca, quæ adferunt ex variis libris Scripturarum Testamenti veteris; deinde quæ adferunt ex Psalmis; postremò quæ adferunt ex Testamento nouo.

CAPVT XII.

Gen. 3. v. 20 et vet. font. sine maiore colligitatione ex aq. v. 20. et 21. Defenduntur loca, quæ Kemnitius deprauata esse dicit in editione vulgata.

P R I M V S locus est Genes. 3. vbi legimus: *Ipsa conteret caput tuum.* Quem locum Kemnitius dicit esse corruptum, vt inde probetur intercessio & peritrocinium MARIÆ, cùm legendum sit, *Ipsa conteret caput tuum*: nam de semine, id est, Christo loquitur Scriptura, vt omnes veteres docent. RESPONDEO, editionem vulgatam variè habere; quidam enim codices habent *Ipsa*, quidam, *Ipsa*. Et propterea non esse contra vulgatam editionem, si conuincatur debere legi, *Ipsa*, vel *Ipsum*.

Dico SECUNDO, non esse improbabile debere legi, *Ipsa*, neque esse hanc deprauationem Papistarum. Nam etiam multi codices Hebraici habeant אִיפָּסָה : tamen legi videtur in quo erat scriptum אִיפָּסָה , id est, *Ipsa*: ac præterea remotis punctis illam vocem Hebraicam אִיפָּסָה posse interpretari *Ipsa*, nimis rudis est qui nescit. Passim enim occurrit in sacris Bibliis אִיפָּסָה pro אִיפָּסָה . Sic Genes. 3. vers. 12. Exod. 3. vers. 8. Adde quod (*Ipsa*) legerat CLAVDIVS Marius VICTOR lib. 1. in Genesim, AL C I M V S Auitus lib. 3. carminum, cap. 6.

CHRISTUS